

10083 - تبرک جستن از علما و صالحان و آثارشان

سوال

برخی تبرک به علما و صالحان و آثارشان را با استدلال به تبرک جستن صحابه . رضی الله عنهم . از پیامبر ﷺ جایز دانسته اند. بنابراین حکم این کار چیست؟ آیا این کار شبیه ساختن دیگران به پیامبر ﷺ نیست؟ و آیا می توان پس از وفات پیامبر ﷺ نیز به ایشان تبرک جست؟ و حکم توسل به الله متعال به برکت پیامبر ﷺ چیست؟

پاسخ مفصل

تبرک جستن به کسی جز پیامبر ﷺ، نه با آب وضویش و نه با مو یا عرق یا چیزی از بدنش جایز نیست، چرا که این مخصوص پیامبر ﷺ بود، زیرا خداوند در بدن وی و آنچه به بدن می رسد خیر و برکت قرار داده بود. به همین سبب، صحابه . رضی الله عنهم . به هیچ یک از دیگر صحابه نه در هنگام حیات و نه پس از وفاتش تبرک نجسته اند، نه به خلفای راشدین و نه دیگران. این نشان می دهد که آنان تبرک را خاص پیامبر ﷺ می دانستند و نه کس دیگر و همینطور می دانستند که این وسیله ای است که ممکن است منجر به شرک و عبادت غیر الله شود. همینطور توسل کردن به الله سبحانه و تعالی به جاه و مقام پیامبر ﷺ یا ذات یا صفت یا برکت وی جایز نیست زیرا دلیلی بر این نوع توسل وجود ندارد و همچنین از وسایل منجر به شرک و غلو در وی . صلی الله علیه وسلم . است.

همینطور به این سبب که صحابه . رضی الله عنهم . این کار را انجام نداده اند و بی شک اگر خیری در آن بود از ما در انجام آن سبقت می جستند، و از سوی دیگر این کار خلاف ادله ی شرعی است زیرا الله متعال می فرماید: ﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا﴾ [اعراف/ ۱۸۰] (و الله دارای نام های نیک است، پس او را با آن دعا کنید). و ما را امر نکرده که وی را با توسل به جاه کسی یا حق یا برکت او دعا کنیم.

صفات الله متعال مانند عزت یا رحمت یا کلام او نیز مانند نام های اویند و می توان به آن توسل جست و در احادیث صحیح نیز پناه جستن به کلمات کامل الله و عذا و قدرت الله وارد شده است.

همینطور توسل به محبت الله سبحانه و تعالی و محبت پیامبرش ﷺ و توسل به ایمان به الله و پیامبرش و توسل به اعمال نیک، مانند آنچه در داستان اصحاب غار آمده؛ آنهایی که برای پناه بردن از باران شب را به غاری پناه آوردند اما سنگی بزرگ بر دهانهی غار افتاد و راه خروجشان را بست و نتوانستند آن را از جایش تکان دهند، پس با هم برای رهایی از آن مخمصه مشورت کردند و به این نتیجه رسیدند که نجات نخواهند یافت مگر آنکه با توسل به اعمال نیکشان به درگاه الله دعا کنند. پس یکی از آنان با نیکی اش در حق پدر و مادر به درگاه الله توسل کرد، ناگهان آن صخره کمی کنار رفت اما هنوز نمی توانستند بیرون بروند... سپس دومی به عفت خود و ترک زنا با وجود توانایی بر آن توسل کرد. باز هم صخره اندکی کنار رفت اما هنوز نمی توانستند بیرون بروند. سپس سومی به امانت داری خود توسل کرد پس صخره کمی کنار رفت و توانستند از غار بیرون بروند.

این حدیث در صحیحین از پیامبر ﷺ ثابت است.

علما . رحمهم الله . از جمله شیخ الاسلام ابن تیمیه و شاگردنش ابن قیم شیخ علامه عبدالرحمن بن حسن در کتاب فتح المجید شرح کتاب التوحید و دیگران در این مساله همین پاسخ را عنوان کرده اند. اما حدیث توسل نابینا به رسول الله ﷺ در هنگام زندگی ایشان و شفاعت پیامبر ﷺ برای او و دعایش که باعث بینا شدن او شد، چنان که واضح است توسل به دعای پیامبر و شفاعت اوست نه جاه و حق او، همانطور که مردم در روز قیامت برای آغاز شدن داوری میان آنها خواهان شفاعت ایشان می شوند، و همانطور که اهل بهشت در روز قیامت برای وارد شدن به بهشت از ایشان خواهان شفاعت می شوند که همه ی این موارد توسل به ایشان در هنگام زندگی دنیوی و اخروی ایشان است و این توسل به دعا و شفاعت اوست نه توسل به ذات و حق او، چنانکه اهل علم تصریح نموده اند.